

N:o 46.

Ank. till Riksd. kansli den 12 mars 1898; kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl.

Maj:t angående fullständigare lagstiftning till skydd mot misshandel af djur.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 108, anför herr *E. O. V. Wavrinsky*:

»I motion n:o 133 till 1896 års Riksdag hemstälde undertecknad, att Riksdagen ville hos Kongl. Maj:t begära en utredning, i hvad mån och under hvilka förhållanden utsträckt befogenhet för kronobetjent och polismyndighet att inskrida mot svårare djurplågeri eller andra åtgärder till djurens skydd mot misshandel såsom skärpta straffbestämmelser m. m. äro af behovet påkallade, och att Kongl. Maj:t i samband dermed ville snarast möjligt förelägga Riksdagen förslag till lag i sådant syfte.

Äberopande denna min motion finner jag mig, efter förnyad omsorgsfull pröfning, föranlåten att redan återkomma med en framställning i samma ändamål.

1896 års lagutskott erkände i sitt utlåtande n:o 34, att i vårt land åtskilligt återstår att önska beträffande djurens behandling, men höll före, att man under påverkan bland annat af djurskyddsföreningarna hade att tillse, det medkänsla för djuren samt ovilja mot all onödig

hårdhet vid deras behandling allt klarare och tydligare utpreglades hos allmänheten, och att en rättelse af de missförhållande i afseende på djurens behandling, som ännu äro rådande, just på denna väg skulle nås.

Utskottet betviflade, att något väsentligt i sådant afseende kan vinnas genom förändringar på strafflagstiftningens område.

Villigt erkännes att den väg, hvartill lagutskottet hyser förtroende, är den mest tilltalande och väsentligaste. Men de framsteg, som vinnas på denna väg, äro ej tillräckliga. De lidanden, djuren under vår afvaktan på ett bättre resultat genom upplysning och sedernas för mildring äro underkastade i vårt land, äro ofta i högsta grad upprörande. Det tillkommer åtminstone lagstiftningen att verksamt stödja det upplysnings- och uppfostringsarbete, hvartill lagutskottet med all tillförsigt hänvisar. Men att så till fyllest sker med den lagstiftning, som nu finnes, vågar jag, på grunder, som jag skall anföra, bestämdt förneka.

Djurplågeriet yttrar sig i de mest mångskiftande former. Allmännaast måhända, ehuru af öfvergående natur, vid slagt, icke blott vid yrkesslagt, utan *ännu mera vid hemslagt*, men derjemte vid körslor med kasserade, kassabla eller tillfälligt sjuka djur, vid körslor af öfverdrifvet tunga lass och i oländig mark, vid vanvård i ladugårdar och på fälten, vid handel med husdjur, synnerligast hästar, hvilka underkastas verklig tortyr af samvetslösa hästhandlare för att betinga högre pris — handelsbalkens föreskrifter äro alldeles för otillräckliga — vid kastrationer, jagt, vid kapplöpningar och träningar samt i stor utsträckning genom att hålla obotligt sjuka kreatur vid lif, hvarvid egaren ofta utsätter de arma djuren för den mest naturvidriga behandling för att bevara rätt till ersättning af kreatursförsäkringsbolagen. En kontroll af dessa bolags bestämmelser i detta hänseende är af största behof. I synnerhet gäller detta om en hel del smärre försäkringsföreningar, hvilkas stadgar föreskrifva, att, när försäkradt djur sjuknat eller träffats af olycksfall, egaren skall tillkalla någon meddelegare i föreningen och en styrelseledamot samt ytterligare »någon i kreatursvård kunnig person», som egnar djuret all den vård och omsorg, som är dem möjlig, tagande på sitt ansvar om veterinär skall tillkallas.

Allt, hvad strafflagen till skydd häremot stadgar, är hvad som innehålles i 18 kapitlets 16 paragraf: Visar någon i behandling af egna eller andras kreatur uppenbar grymhet; straffes med böter.

Häremot bör nu först anmärkas, att termen kreatur är allt för obestämd. Menas dermed äfven fjäderfä eller i allmänhet smärre djur? Inrymmes under denna bestämmelse äfven vilda djur? Det allmänna

språkbruket ger ej tillräcklig hänvisning för ändamålet. Ännu svårare torde det vara att bestämma hvad »uppenbar grymhet» innebär. Dessa och andra brister hos lagen, som i hög grad försvårat lagens tillämpning, hafva, efter hvad jag från skilda och kompetenta håll erfarit, verkat derhän, att åklagare och myndigheter i växande utsträckning upphört att göra bruk af densamma.

1896 års lagutskott kunde icke tillråda, att frihetsstraff stadgas för dessa brott. Men genom oförmåga att gälda böterna kommer ju frihetsstraffet ändock till användning, fastän de förmögna slippa med böter. Vore det då ej vida bättre, att frihetsstraff tillämpades efter tydliga bestämmelser för iteration och i synnerligen försvårande fall? Den stora böteskalan upp till 500 kronor lär i regeln tillämpas på så sätt, att den skyldige dömes till 5 högst 10 kronors böter, vid iteration eller försvårande omständigheter något högre. Men ett så litet straff för en *grof* förseelse verkar ej varning nog. Vid iteration torde böterna ej böra understiga 50 kronor. Straffet är annars i det närmaste ändamålslost; det leder ej till rättelse och bör då hellre försvinna.»

Sedan motionären härefter lemnat en utförlig redogörelse rörande lagstiftningen i utlandet mot djurplågeri, till hvilken redogörelse utskottet tillåter sig hänvisa, förmäler motionären, att af denna öfversigt skulle framgå, att behovet af strängare och tydligare straffbestämmelser än vår lag föreskrifver, särskildt fängelse, i det närmaste öfverallt gjort sig gällande och bibehållits, hvarefter motionären fortsätter:

»Det kan vid första påseende synas underligt, att behof af högre och kvalificerade straff kan göra sig gällande, under det stigande upplysning och nitiska sträfvanden af djurskyddsföreningar verka till sedernas förmildring och bättre vård om djuren.

Men det är likvisst ett faktum, som jag här, hvad vårt land vidkommer, kan, i motionen åtföljande bilagor, styrka med vederhäftiga intyg af särskildt kompetente och erfarne omdömesmän i detta fall: våra veterinärer och kronobetjente. Råheten, närd ej minst af dryckenskapen och ett länge snedvridet uppfostringssystem, antar i våra dagar så lockande former, att rätts- och sedlighetskänslan bestickes. De lysande kapplöpningarne äro bland andra helt visst ypperliga anstalter för odlande af råhet i dess mest förföraude form.

Huru behjertansvärda här åberopade brister och olägenheter i gällande svensk lag än äro, var det emellertid en ännu viktigare angelägenhet, som min motion 1896 i *första hand* afsåg och hvartill jag nu också vill återkomma.

Oftast bedrifves väl misshandel med djuren i uppbrusande lynne, öfvermod eller må hända allra vanligast under rusets inflytande. Är då ingen kronobetjent eller polis närvarande, fara de råa och rusiga menniskorna obehjadt fram. Men allt för ofta händer det också, att djurets vårdare eller egare, hvilka båda borde vara lika ansvarige, af elakhet eller snikenhet utsätter djuret för långvarig och ihållande pina af omenskeligaste slag. Jag har samlat meddelanden derom, som skulle vara otroliga, om de ej styrkts, och jag vill icke återgifva ens exempel derpå för att ej misstänkas för att vilja försöka uppjaga en stämning för mitt yrkande. Jag hänvisar endast till min förra motion, hvori några exempel gåfvos.

I sådana fall äro djuren i allmänhet ohjelpligt hemfallna under sina tyranners våldsdåd. Undfly dem kunna de ej, och lagen lemnar ej möjlighet för någon annan att verksamt ingripa till deras skydd mot misshandeln.

1895 års lagutskott hänvisade mig till 19 § 1 och 2 mom. af förordningen om strafflagens införande, hvarmed allmän åklagare har ej allenast rätt, utan äfven skyldighet att tala å brott, som under allmänt åtal höra, deribland just djurplågeri. Men denna hänvisning var alldeles öfverflödig och på sidan om saken. Min vördsamma hemställan gälde åtgärder, *hvarigenom myndighet kunde under former, som tryggade mot öfvergrepp, ingripa för att förhindra, att misshandeln fortsättes tills laga dom fallit och i nödfall derefter.*

Under den långa tid, som åtgår för utredning och domfällande i sådant mål på landet, är djuret skyddslöst. Sjelfva anklagelsen och rättegången torde vara egnade att förhöja djurets lidande, emedan den afvoqe egaren eller vårdaren måhända låter sin harm öfver stämningen gå ut öfver djuret. Sådant har mig veterligen upprepade gånger skett. Ja, det har händt, att vilda sällar eller snikna och hjertlösa husbönder, då de trädt ut ur tingsstället, efter det de pliktat för sådant djurplågeri som bruk till körslor af ålderdomsbräckligt och illa medfaret, svårt brutet eller till och med värre skadadt djur, inför tingsmenighetens och domarens ögon, kastat sig upp på sitt åkdon och till trots drifvit fram, under hugg och slag, just samma, redan förut illa handterade djur, för hvilkas misshandel de pliktat. Häremot kan kronobetjenten eller polisen ej med laga rätt inskrida. Han kan stämma den brottslige å nyo, men att under tiden ingripa för att förhindra misshandeln, dertill har han ingen laga rätt. Ytterst sällan låta de sig skrämmas eller öfvertalas, dessa brottslingar, ty de veta, hur föga lagen

när dem. Sådana djur få också frysa, svälta och törsta, helst när husbönderna rumla om.

I England stadgas straff, 20 sh. böter, för den, som försummar att gifva ett husdjur tillräckligt foder och vatten. Varar försummelsen mer än 12 timmar, *har hvem som helst rätt att lemna djuret underhåll på egarens bekostnad.*

Likadant är förhållandet i *Nordamerika*. Än mera, den, som der använder arbetsodugliga djur till arbete eller öfvergifver sjuka djur, skall straffas. Ohjelpigt sjuka eller till människans tjänst varaktigt oförmögna djur skola nedslagtas. *Befogenheten härtill tillkommer icke blott polisbetjente, utan i många fall också djurskyddsföreningarnas ombud.* Det fordras dervid i regeln endast, att sjukdomen skall intygas af två eller tre ansedda borgare, hvilka tillkallas före nedslagtningen. Ehuru jag icke erfarit, att denna magt missbrukats, anser jag det ej vara lämpligt och rådligt att i vanliga fall gå så långt. Men det synes mig rent af *oförsvarligt*, att icke polismyndigheten och veterinären i orten, tillsammans med någon eller några, kanske för ändamålet af kommunalmyndigheten utsedda personer, kunna, efter förutgången varning, i värsta fall och på veterinärs tillstyrkan ingripa till skydd mot fortvarande eller ofta upprepade svårare misshandel, intill dess rättelse vunnits eller dom fallit.

Väl vet jag, att kronobetjent eller polis någon gång på eget ansvar, dels utan egarens medgifvande men också mot detsamma, tagit illa skadadt djur om hand, ja, till och med i värsta fall låtit nedslagta det. Men detta sker dock under stor risk och är *olagligt*.

Till stöd för min mening och för rättigheten af här i öfrigt åberopade brister och olägenheter i vår ifrågavarande lagstiftning får jag värdsamt åberopa förutnämnda, bifogade, veterinärers och kronobetjentes svar, insamlade genom nordiska djurskyddsföreningens välvilliga försorg. Dessa svar ingå fortfarande i stort antal.

Den enhällighet, hvarmed nu gällande lags brister och otillräcklighet samt till följd deraf svårigheten af dess tillämpning vitsordas, tyckes ovedersägligt ådagalägga behovet af snara och verk samma åtgärder till de öfverklagade bristernas och olägenheternas afhjelpande. Jag vågar därför värdsamt hemställa,

att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville snarast möjligt förelägga Riksdagen förslag till sådan lag till skydd mot djurs af alla slag misshandel, hvarigenom bestämmelserna i strafflagens 18 kap. 16 § dels *förttydligas* dels *fullständigas* med sär-

skildt afseende på erhållande af skydd mot *fortvarande* eller *upprepad*, svårare sådan misshandel.»

Såsom bilaga till motionen har fogats af nordiska djurskyddsföreningen i samråd med motionären från veterinärer, kronofogdar och kronolänsmän insamlade utlåtanden för belysning af frågan om skärpt djurskyddslagstiftning, till hvilken bilaga utskottet tillåter sig hänvisa.

Utskottet uppskattar till fullo det behjertansvärda syfte, som legat till grund för motionärens framställning, och anser det i hög grad beklagligt, att råhet och grymhet vid behandlingen af djur ännu möjligen kan sägas vara i rätt stor omfattning rådande i vårt land.

Om sålunda åtskilligt beträffande djurens behandling ännu är att önska och rätta, måste dock erkännas, att en stor och alltjemt fortgående förbättring härutinnan egt och eger rum. Så har t. ex. landtmannen å allt flera ställen uppfört rymligare och lämpligare hus för sina kreatur, bättre slagtmeter hafva vunnit allt allmännare insteg, och skötseln af husdjuren har förbättrats i den mån större kunskap om densammas rigtige ordnande blifvit allmännare spridd. Oviljan mot all onödig hårdhet vid djurens behandling har också allt klarare och tydligare utpreglats hos allmänheten och väsentligen bidragit till rättelse i många förr rådande missförhållanden.

Såsom ett yttryck häraf vill utskottet erinra derom, att Riksdagen år 1896 aflåtit skrifvelse till Kongl. Maj:t angående meddelande af föreskrifter i syfte att vid slagt af hemdjur minsta möjliga lidande måtte tillfogas djuren.

Deremot hyser utskottet, i likhet med 1896 års lagutskott, den uppfattning, att rättelse af rådande missförhållanden i afseende å djurens behandling endast i ringa mån kan vinnas genom straffrättsliga åtgärder.

Så vidt straff kan förhindra eller förminska djurplågeri, synes det utskottet, som om nu gällande bestämmelse härutinnan vore tillräckligt sträng, och utskottet kan alltså icke biträda motionärens åsigt om behovet af att såsom påföljd för grymhet mot djur jemväl stadga frihetsstraff. Sedan år 1890, då nuvarande straff för djurplågeri af Kongl. Maj:t och Riksdagen bestämdes, lära förhållandena icke hafva ändrats i sådan rigtning, att någon skärpning behöfver vidtagas i den straffskala, som då ansågs lämplig.

Något förtydligande eller fullständiggande af hvad som enligt 18 kap. 16 § strafflagen är att anse såsom straffbar grymhet mot djur,

anser utskottet icke heller erfordras. Motionären framkastar visserligen spörsmålet, huruvida med i nämnda lagrum förekommande orden »egna eller andras kreatur» menas äfven fjäderfä eller i allmänhet smärre djur, samt om djurplågeri mot vilda djur är straffbart. Att emellertid den omständigheten, att det misshandlade djuret är ett fjäderfä eller ett mindre djur icke inverkar på afgörande af frågan, huruvida djurplågeri föreligger eller icke, lär vara uppenbart, och hvad vilda djur angår, torde det i berörda paragraf begagnade uttrycket afse icke endast husdjur, utan äfven sådana vilda djur, som fångade eller tända någon tid tillhört en person, och domstolarne i allmänhet lära jemväl vid tolkning af stadgandet ansett, att en person, som fångat ett vildt eller satt sig i besittning af ett herrelöst djur, i och med fångandet eller besittningstagandet varit att betrakta såsom blifven egare af djuret, och att han alltså kan straffas äfven för sådan grym behandling af det-samma, som egt rum omedelbart derefter.

Hvad slutligen angår den af motionären förordade rätten för polismyndighet att i samråd med veterinär eller andra personer inskrida mot fortsatt djurplågeri genom att taga det plågade djuret om hand och, om sådant synes erforderligt, nedslagta det, vill utskottet icke förneka, att fall understundom kunna inträffa, då ett sådant ingripande kunde vara berättigadt, men anser sig dock icke kunna tillstyrka en dylik befogenhet. Svaren af de personer, som enligt den vid motionen fogade bilagan yttrat sig öfver den ifrågasatta bestämmelsen, utvisa ock, att flere af dessa stält sig tvekande eller afvisande rörande lämpligheten häraf, och utskottet befarar, att en sådan rätt mången gång till följd af missledt nit hos vederbörande skulle komma att missbrukas.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att herr Wavrinskys ifrågavarande motion icke
må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 mars 1898.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Herrar *Husberg* och *Jönsson* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
